

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

СРПСКИ СИОН

Год. XVII.

Број 19.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ
КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 13. маја 1907.

ЗВАНИЧНО.

Окружница

Његове Светости о 40. годишњој крунидбеној прослави Његова Величанства.

Бр. 84
пр. арх. ex 1907.

Од православног Архиепископа и Митрополита
Карловачног и Патријарха српског.

Пречасном прав. српском парохијском Свештенству.

За који дан, а то је 26. Маја (8. Јуна) ове године навршиће се пуних 40 година, оном знаменитом и радосном историчном догађају, када је Његово Ц. и Ап кр. величанство славно владајући наш краљ и Господар Франц Јосиф I. за краља Мађарске краљевине наше драге домовине, круном св. Стевана на најсвечанији начин у Будимпешти крунисан.

Четрдесет година је томе, како је она света свеза изнова склопљена, која је разгонила постојећу таму и неспоразум тадашњих тешких дана, и узама мира и љубави привезала Његово Величанство краља нашег с верно оданим Му народима отаџбине наше, краљевине Мађарске.

Достојно је дакле и праведно да приближавајући се тај знаменити спомендан, са истинском љубави и правом побожношћу прославимо, те да дамо од себе израза и видљива знака оне горуће љубави и непоколебиме привржености, која нас искреном верношћу везује за Његово Ц. и Ап. кр. величанство премилоствивог краља и Господара Франц-Јосифа првог.

Ходите дакле! Припаднимо чувством благодарности препуњеним срцем и душом престолу Свевишњег Бога, и благодаримо Му на превеликој љубави и

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
милости, што нам је љубљенога, доброга и милостивог Краља нашега кроз толики леп низ година одржао у потпуном здрављу, крепкој и снажној вољи, с којом нас је мудро управом својом обдарио, уживањем, радостима сталнога мира.

Услед чега овим наређујемо:

1. Да посланицу ову нашу у недељу 20. Маја (2. Јуна) у свима црквама богохраниме Архидијецезе Карловачке са Амвона публикујете.

2. Да у очи прославе у 7 сати вечерњи у свима црквама дате у сва звона звонити један читав четврт сата.

3. Да на сам дан прославе т. ј. 26. Маја (8. Јуна) у свима парохијским црквама свечана благодаренија у 10 сати, а у школама после обављена благодаренија школске свечаности приредите.

4. Да како местне, судске, политичке и школске власти, које се у месту налазе; тако и црквене општине званичним дописима на суделовање те свечаности позовете.

5. Да о како извршеном налогу овом, извештај свој по обављеној свечаности неодвечно овамо поднети за строгу дужност своју сматрате.

Одавајући вас покрову Свевишњег, и шаљући свој Патријарашки благослов, јесмо

У Карловцима, 10. (23.) Маја 1907.

Георгије Бранковић

Патријарх.

Одликовани.

Његово Васокопреосвештенство Г. Епископ темишварски др. *Георгије Летић*, благоизволео је декретом од 19. априла (2. маја) 1907. године

Е. бр. 144./през. ех 1907. одликовати са правом ношења црвенога појаса јереја *Григорија Чолаковића* пароха у Срп. Кларији и *Милоша Влашкалина* снет. парох. помоћника у Врањеви.

НЕЗВАНИЧНО.

Једно писмо марчанског владике Павла Зорчића.

Приопћио: *Димитрије Витковић*.

Необична је судбина српскога народа! Због несретних историјских прилика раскомадан, а већ познатом легендарном неслогом ослабљен, у појединим деловима својим непрекидно мора да се бори за одржање свог народног бића. Но ако је икоји други део српског народа то горко искусио, у повећој мери таково искушење морао је да издржи српски народ Карловачке Митрополије. Име његово хтело се

збрисати и чисту крв његову преточити у крв других народа, с којима је по историјским приликама у додир дошао, оставивши компактна седишта матице своје. Па ипак у несрећи било је и среће. Српски народ носио је собом у нове крајеве једно јако оружје, којим ће да брани своје народно биће. И тим оружјем бранећи се, он је и одржао име своје покрај бура многих и искушења тешких. То је оружје било, јесте и биће православна српска народна црква.

Једном сам на свој начин протумачио речи Змај песника: Хај, што Србин још се

држи крај свих зала, песма га ја оджала, њојзи хвала! Наводећи многа места ваших народних песама, закључио сам: Што се Србин још сад држи крај свих зала, вера га је одржала — вера православна — њојзи хвала! Да, та је вера на свој богодани начин одржавала свест народа нашег тако силно, да ту свест — с врло малим изузетком — ни мучила разна не моглоше потамвити, већ је она при самом издицању мученика била бистра и непомућена.

И такову свест једнога народа хтео би неко једноставном негацијом да уништи. Увидела се слабост таква оружја, па се стога прихватише браћа врло позната научна апарата, да збришу свест српског народа у старини. Добра је стога мисао, да се против таква нападаја употреби опет оружје, али оружје истине, докази објективне историјске науке. Истина, покрај историје српскога народа, не би било потребно, што понеки умесно примећују, сад тек стварати српски народ, јер он има своју вековима документовану историју; али је добро дати и садашњем нараштају оружје у руке, да се има чим борити. Нисам стога задовољан ни с онима, који одбацују прошлост, и не ће о њој ништа да чује, заборављајући на познату латинску изреку, да је *historia magistra vitae et lux veritatis!*

У 10. бр. овога листа од ове године приопћио је г. Исак Ђ. Пејновић, ковзи-сторијални бележник у Плашком, једно писмо из г. 1792., којим се несумњиво доказује, да је Срба и те године у Сењу било. Тежиште је тога писма баш у томе, што се изречно каже да су онде *Срби*, који *српски* говоре. Поводом тим приопћујем и ја једно писмо, у којем се говори само о Власима, али је лако доказати, ко су ти Власи били.

Међу најзнатнијим српским областима била је у старини и *Неретва* (део данашње Далмације од Цетине до Неретве). Да је Неретва српска земља и да су стари Неретвљани били Срби, за доказ ево речи само једног историчара. *Ein Zweig des serbischen Volkes, die Nerečanen, Narentanen, in drei Župen angesessen, deren zwei sich an der Küste Dalmatiens von der Cetina*

*bis über die Narenta erstreckten, wozu auch die Inseln Curzola, Meleda, Brazza und Faro gehörten, rissen sich gänzlich von allem Gehorsam los. Unter alleiniger Herrschaft ihrer Župane wurden sie in späterer Zeit als kühne Seefahrer, aber auch als Seeräuber berühmt.*¹ Храбри Срби Неретвљани, као и друга браћа им, гоњени касније од Турака, науштали су седишта своја и одлазили у хришћанске земље, да се као ратници у хришћанској војсци боре против вековног непријатеља српског рода Турчина. Један огранак тих храбрих Неретвљана познат је у историји под именом *Сењских Ускока*. О њима је написао и прошле године штампао у Летопису Матице Српске умни академик српски Јов. Н. Томић једну студију под насловом: „Из историје Сењских Ускока (1604.—1607.)“⁴. На почетку студије те вели се, да је Сењске Ускоке на честе излете у турске крајеве „гоњило крвно непријатељство с Турцима, због којих су науштили своју домовину и потражили склониште на *ћесареву земљишту*“². И ето за те Ускоке доказује несумњиво напред споменуто писмо, да су били *Срби*, или да је међу њима било и *Срба*.

Својим прилогом пак ја желим доказати, да су се Срби Ускоци селили и дубље у *ћесареве земље*, те да је један део њихов помешан био са српским народом, који се скупљао око манастира Марче у Хрватској.

У историјским споменицима 17. века епископ марчански зове се *Episcopus Murlacorum* или *Murlacensis Episcopus Graeci Ritus*. А за те морлаке или ти црне влахе, како на једном месту каже Иларион Руварац,³ ево шта признаје сам бискуп хрватски Петар Петретић (1648.—1667.). Пишући препоруку за марчанског владика Саву Станисављевића (1648.—1662.) самом римском папи, која је датирана 14. септ. 1651. он каже: *circa annum Domini 1600. ex Turcia sat frequenti numero Gens Vala-*

¹ Wacław Władowoj Tomek: Handbuch der österreichischen Geschichte. I. Theil. Prag. 1858. S. 88.

² Лет. књ. 237, стр. 20.

³ Задарска „Истина“ од г. 1888., стр. 461. „О пећским патријарсима“.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

chorum sive Rascianorum vel potius Servianorum in confinia Croatiae et Sclavoniae contra Turcas situata advenit; a на другом месту populus Valachorum aut Servianorum vel Rascianorum.

Побожна некоја душа Сењскога Ускока биће да је оставила манастиру Марчи свој посед, да се за њу калуђери Богу моле; но посед се тај није могао из манастира управљати због велике удаљености. Стога је било одлучено, да се прода, и о томе се говори у распису, који припођујем. Писао га је марчански епископ Павле Зорчић (1671.—1685.), један од најгорих и управо бездушних служитеља у послу унијаћења српскога народа у Хрватској. Занимљива је у писму титула Зорчићева, а садржина је остала доста разумљива.

Nos Paulus Zorchich Dei et Apostolicae sedis gratia episcopus Svidnicensis et Plateensis, Valachorum, Monasterii et ecclesiae sancti Michaelis in Marchia Abbas.

Daємо на znanie vszim y vszakomu, pred koih postovani obraz doide ovai nas otvoreni lizst; kako my imaiuchi nekoie meszto vu szenszkoj Dragi, kuchiu y grunt y druga koia sze ktomu prisztoie, y buduchi daleko od nasz y takaisse na pusztom meszto daleko od grada SSenia, ne moremo nadalye dersati, nego ako sze koteri dobar chlovik naide od gragian szenianszkih, koi bi hotio to iszto meszto nam y nassoj czirkvi platiti, koliko dobri lyudi naidu, daie vridno, hochemo mu prodati, y zato poszlaszmo od nasse sztrane nassega Patra Theodora Strahinicha cum plenaria potentia et facultate vendendi dictum locum, y vsza, koia sze k niemu prisztoie, da bude mogal prodati y kupcza assigurovati z ovim nasim lizsom y pechatiu: vekovechnim . . . . .⁴ zvanim zakonom, y toga radi nassu navadnu pechat posztaviszmo y vlasztnom rukom podpisaszmo.

Actum Marchiae 7. maii 1678.

(Epistolae missiles originales ad diversos scriptae. T. III. N. 30.)⁵

Како стојимо са мађарским пријатељством?

Много се говори у последње време — од две године овамо — о мађарско-српском пријатељству, и то о пријатељству на свима линијама: у Србији, у Босни, у Хрватској и Далмацији, те напослетку и у Мађарској.

Ово пријатељство као нова политичка догма, постала је у Србији и оданде се најживље пропагира, — а најмање је ухватила корена у Мађарској, и то тамо где Срби и Мађари фактички заједно живе, и где по природи саме ствари право пријатељство једино и може постати и развити се.

Вредно је да како ову појаву, тако и суштину мађарско-српског пријатељства, као политичку живу мисао изближе испитамо и своје становиште према њојзи јасно и отворено исповедимо. То је нужно, јер се око овога питања чисто лаже и тргује, а отворена мушка реч може бити и по Србе и по Мађаре одвећ корисна, јер пријатељства међу завађеном браћом дотле не може бити, док се узроци завади споразумно братски и заједнички не одклоне.

Нема сумње да ће нам и сваки ваљан поштен Мађар у овом питању за право дати, јер ми познајемо и мађарски карактер исто тако као и српски, пак знамо да отворено и искреним објашњењем може бити споразума, а лагањем и неискреношћу, изигравањем и надмудривањем — никада.

Срби и Мађари били су пријатељи и браћа, док су били своји господари, док су били независни и напредни. непријатељство је постало и настало онда, када оба народа падоше у невољу, када их задеси несрећа турске инвазије, и када им се државна неодвисност разби и распаде. Но за цело време искушења пропасти и робовања није се из оба народа никада изгубила тежња и нада за васкрсом, у Мађара никада није утрнула мађарска мисао, — а ни Срби никад ненапустише српску мисао.

И српска мисао и мађарска мисао је иста ствар, иста племенита жудња за политичким идеалима, којој су оба народа

⁴ Нечитљива реч.

⁵ Преписано из надбискупске архиве у Загребу.

вековима своје најбоље синове, своју најбољу снагу жртвовали. И једно и друго је „Оче наш“ на два језика. Обе ове идеје владају и данас исто тако код Срба као и код Мађара. И Мађари држе да им још много ваља учинити, да круна Св. Стевана у старом свом историчком сјају за светли, а и Срби имају још много патње и много жртава да поднесу, да своје имену, своје језику, својој неодвисности и култури здраве темеље положи. Мађари имају предност што су турски јарам много пре могли стрести, те су услед тога данас и културно напреднији и политички много јачи од Срба, но зато искрено подупирање мађарске државне мисли, од стране свих Срба, била би доста знатна помоћ за Мађаре, исто тако као што би евентуално братско помагање српских идеала и тежња од стране данас већ моћнога мађарског народа, била ваљда највећа помоћ са стране, коју би у опће српска мисао могла данас имати.

Једнака прошлост, слична осећања, сродан карактер и темпераменат, то су све околности, које оба народа упућују управо једно на друго. Пак што ипак до споразума и заједнице до данас још није дошло, а што је дошло до великих противности, па чак и до крвавих сукоба између нас, томе је узрок историчко развиће на југу Угарске за време турских ратова у XVII. и XVIII. веку.

Срби су као војници непомирљиви непријатељи турски, свагда помагали војске римских царева и уједно угарских краљева; у тима војскама увек је било одушевљених српских бораца за крст часни и слободу златну; сваки поход Турака налазио је у српскога народа свагда одзива и помоћи, те су дугим низом година настали између царске и краљевске војске и српскога народа тако својски одношаји, да је римска царевина и угарска краљевина доцније поверила стално чување своје границе српским крајишницима — граничарима, а српском народу даровала је привилегије, с којима им је гарантовала у својим земљама слободу вероисповеди, језика и обичаја, и слободне грађане под својим магистратима.

И ту је настао сукоб прво између старих вармеђа и новоорганизованих граничарских покрајина, затим између угарског државног права и српских привилегија, а напослетку између српског и мађарског народа.

Мађарска државна идеја тражила је интегритет свих земаља круне Св. Стевана, дакле и потпуно реинкорпорирање границе и дистриката, а српски народ тражио је респектовање својих привилегијалних права на оном територијуму, што су га јунаци његови на сабљи од Турака повратили, и кроз дуг низ година својим грудима од турске навале бранили. Банат, дољна Бачка и Срем беху она разбојишта, где се најљући бојак био, и где ни у једном походу, ни у једном ваљда рату за последњих 200 година никад није фалило Срба, те су ти Срби ове земље где су се течајем рата и после извојеваних победа стално настанили и некакима некако сматрали за своју и ако нову али праву домовину.

Колизација Срба и Мађара на овом земљишту била је природна и разумљива — али је жалосно да се до данас није нашао пут за братски споразум, него још и данас стојимо тамо, где смо стајали пре 200 година. Ми Срби осећамо да смо угњетени и да нам се у нашој домовини неправда велика чини, — а Мађари осећају и исповедају, да ми нећемо државну идеју да признамо и да војујемо против јединства државе.

Ово је суштина одношаја између српског и мађарског народа. Ко друго шта приповеда, не говори истину. Срби у земљама круне Св. Стевана неће ништа протудржавно, признају интегритет тих земаља, признају мађарску државну идеју и готови су је крешко потпомагати, али желе да им се поштује оно што су им предци извојевали, желе слободу вероисповеди, слободно неговање свога језика и народности, желе да буду овде код куће, и да им нико не може и несме казати да су страни у овој својој домовини, коју су на сабљи од Турака отели и кроз више векова бранили и одбранили.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

II.

Мисао мађарства, тежња за успоставом мађарске државне независности и слободe народа у њој, почела је од 30 година овамо сасвим други вид да добија. Ова заносна мисао, која је још пре 50 година могла да задобије за себе све пријатеље слободe и демократије у Европи и Америци, претурила се у неки нездрав империјализам. Од одушевљења за слободом и братством, постаде жудња за влашћу и величином. Новији мађарски политичари и патријоте пронађоше, да је за величину Угарске, пре свега нужно да се од целокупног становништва, што пре начини племенски један мађарски народ, па да ће онда угарска држава са двадесет милијона језички и културно хомогеног мађарског народа, моћи повести империјалистичку, дакле освојачку политику како према Аустрији, тако и поглавито према својим јужним и источним суседима.

Наравно је да су сви народи ове земље, а поглавито Срби и Хрвати, који су од увек имали и чували своју политичку индивидуалност, морали доћи у жесток сукоб за оваквом повијом мађарском шовинистичком мишљу, а заиста историја последњих 30 година, то је историја политичког гонења поглавито Србо-Хрвата у нашој домовини.

Данас стоји идеја о помађаривању на своме врхунцу. Што год служи тој идеји, то прихватају сви Мађари, без разлике странака једнодушно, а што се тој идеји противи, то се руши немилице. И писмо више ми Срби у првом бојном реду, наша историчка права више немају никакве важности, него су у првом реду остали немађарски народи са својим опћим човечанским правима, која држе да им мађарски шовинизам угрожава. Подигло се против те струје не само већ и стрепљиви Словаци и Румуни, него чак и Немци по Бачкој и Банату, који су још 1848. године с Мађарима раме уз раме а против нас војевали.

Мислимо да смо истинито и сасвим објективно фиксирали данашње политичко стање, из кога излази да је сада мађарска

државна, боље рећи мађарска империјалистичка политика дошла у сукоб не само са Србо-Хрватима, који имају своја историчка права, него са оним великим масама немађарских народности, који нити имају, нити траже каква историчка права у овој домовини.

* * *

У време уставне кризе, онда када је по природи саме ствари цела Угарска позвана била да подигне свој глас у интересу независности свога законодавног тела, у те тешке дане као да су наше мађарске патријоте осетиле, да је снага земље и снага устава у срцима и мишицама свих грађана Угарске. Иако се титрати и са земљом и са уставом, када ту земљу и тај устав бране неколицина привилегираних, а неми стоје скрштених руку милијони бесправних или из уставне слободe искључених грађана.

У те тешке дане нашло се увиђавних људи, који потражише руку и срце Србо-Хрвата. Но кад је опасност минула, и када је коалиција мађарска владу примила, није та мисао, која је у часовима опасности креснула, могла да се оснажи, нешто је мало и тињала, и канда се већ и сасвим погасила.

Није ми бар познато, да се о збратављењу Срба и Мађара, о сталном пријатељству и јединству, о политичком солидаритету на свима линијама искрена реч повела, или да се у том погледу са меродавне стране авторитативно нешто утврдило и утаничило. Напротив видимо да ова прелазна влада у место да спрема закон о општем тајном гласању, форсира закон о помађаривању школа, те се тиме ставила у најжешћу противност, и са правима и са жељама Срба у Угарској. А сада је заиста најмање време зато.

Но ако нема зближења политичког, а оно ипак се начинило неко зближење кортешко, начинила се заједница неполитичких интереса између неких чланова кошутовачке странке и између главног заповедника и два три војводе радикалске. Јаша Томић, Иван Ивинић, Арвед Телеки, Бала Аладар, Мајер Јожика на отвореној

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

позорници, — а Јота Грујић, распоп Марковић, екс адвокат Калмар и још неки иза кулиса, приказују се данас српском и мађарском народу као поборници српско мађарског пријатељства.

И то лажно пријатељство има од српске стране једино ту циљ, да се испуни жеља вође радикалског, да коалициона влада баци у пензију без икаквог изvida на основу закључка туцинданског сабора патријарха, а с мађарске, да се обмане стран свет, како и Срби одобравају рад Кошутоваца.

Може ли бити искрене, трајне, братске љубави и заједнице између Срба и Мађара? На то одговарам просто и јасно, и то сам мњење од свога детињства, па све до данас увек и конзеквентно заступао, — тога пријатељства и заједнице може, треба и по времену мора бити!

Живио сам међу Мађарима, правим Мађарима, пробавио сам најлепше своје младићске године међу чистим Мађарима, знам како дише и како осећа т. ј. мађарски господин, а знам како мисли и осећа сељак и занатлија; могу сваком казати да прави Мађар воли правог Србина, да му је радо пријатељ и друг. Прави Мађар је добричина и одличан у толеранцији према туђем језику, туђој вери, туђим навикама и обичајима. Није истина да су прави Мађари према другим народима агресивни, напротив они су јаки као и ми баш у пасивној резистенцији. Они се опиру најжешће неправди и насиљу, а сами то нерадо чине.

Где је међу народима симпатије, тамо је како заједничка политика, тако исто и пријатељство врло лака ствар. Лако ће се наћи формула. А кад се нађе, држаће се савесно и лојално. Није тешко постићи да сваки Србин, и онај на мору јадранском, и онај у кршевима херцеговачким, и онај у старој и новој Србији и свугде где их има, са поносом сматра у Мађару свога брата заштитника, коме је обвезан, и коме је готов у његовој тежњи за слободом и независношћу братском и према сваком помагати.

А с друге стране знам и то уверио сам се и искусио сам, да Мађари ни с

једним другим народом не могу тако добро да се слажу као баш са Србима. Дакле пријатељство и заједница већ по природи је ту, а може се лако још и даље развити и неговати.

Но зато има пута и начина. А погрешан је пут, којим се у овом питању већ од 30 година овамо иде. Мађарске владе употребљавале су увек неке десператне екзистенције, које су требале да важе као приврженици мађарства, и заступници домољубља међу Србима. Од Јоте до Јаше Томића дуга је поворка таквих жалосних апостола, али је метода којом су се исти служили, увек била једна иста. Та метода је нападала, клеветала, потискивала и рушила најбоље људе у нашем народу.

Ако се хоће са Србима споразума, а то је с погледом на унутарње и спољне прилике наше домовине заиста позитивно, корисно и нужно; онда не треба тражити ни истицати најмъене клеветнике јер је увреда за нас све и предпоставити, да се са људима Јотине сорте воде за нас преговори о пријатељству и политичкој заједници.

А везати се са Јашом Томићем, значи одгурнути од себе све боље елементе српскога народа. Морални жиг који је на томе човеку, виде Срби и на челу оне странке, којој је он саветник и помагач.

Не Беч ни камарила, него једино ово што смо горе навели је узрок томе, што српски народ стоји у резерви према коалицији, односно Кошутовцима. И не ће и не може бити свезе између Срба и коалиције све дотле, докле коалиција не пође правим путем, и не окане се оне клике, којој је представник Јаша Томић и његова „Застава.“

О томе ће се свако моћи за кратко време уверити, није далеко до избора, и то слободних општих избора. Онда ће се видети: је ли Јаша Томић и његова клика оно, за чега га новосадски жупан и посланик у Пешти приказују.

Ко жели свезе са Србима у Угарској, тај мора с друге стране почети. Ко нама лојално изађе на сусрет, ми ћемо га још лојалније поздравити, — али Јотина метода мора за свагда престати, та игра више

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

није на свом месту. Данашње време тражи искрен споразум како међу људима, тако и међу странкама па и народима.

др. — Ћ.

др. Милош Јанковић
Србобрана

Појачка дужност Срба учитеља.

Ретка су времена када је код нас све на своме месту, и да сваки мирно и савесно врши своје човечанске — народне и званичне дужности. Код нас скоро увек ври. А знатан је узрок томе и она карактеристична околност по наше данашње друштво, што многи врло лако подлѐже страном утицају и т. зв. „духу времена“, — кога не стварамо ми из бића народа свога, него нам допиркује са запада — са сасвим другог темеља, где су га стварали сасвим други људи, са другом прошлoшћу, другом културом и сасвим другим народом и верским особинама. И ми — место да нови живот из чистог свог народног бића, као и други народи, постепено и мудро развијамо, — јагмимо се, да нове западне идеје друштву нашем прикаламо, а за оенов и непитамо, те зато и бива често да многе, у самој ствари добре и корисне идеје извргну се код нас у грдно народно зло. — Та добро је позната истина, да и најбољи лек постаје отров по организам човечји, кад није на прописан начин и у извесној количини употребљен. А бома ни свака капа није за сваку главу скројена!

Тако, између многог осталог, ево и данас код нас нове појаве, која напавши ослонца у појединим случајевима несагласности између односног учитеља и свештеника, рада би под утицајем западнога духа, да се генерализује и да природи своју погрешну и неродољубиву идеју целокупном учитељству српске народности у краљев. Хрватској и Славонији. Та појава оличена је у тврдњи неколицине Срба учитеља (в. 60., 61. и 76. бр. „Србобрана“ од о. г.), да они неосећају никакове ни религиозно-моралне, па ни националне обвезе, да у својој српској православној — св. савској цркви на богослужењу поју — са уче-

ницима својим, па и без ученика, — имали за то сва нужна својства и потпуну физичку могућност. Збиља је ово чудна појава, да се најблаже изразим, у учитељству нашем! Место да траже од своје претпостављене власти, да им се тачно нормирају све појединости њихове појачке дужности и тачно прецизирају сви одношаји њихови са свештенством, с којим су они координовани, да би се могао избећи сваки евентуални сукоб, они ето падоше у крајност, а тиме се браћо зло не лечи, него од једног ствара друго и веће.

Кад је свештенство протопрезвитерата беловарског сазнало за такав покрет учитељства, — није могло скрпшених руку остати. А зашто? Зато, што оно беше уверено, да та идеја није могла понићи из срца и душе родољубивих православних Срба учитеља, него да су питање о појачкој дужности Срба учитеља, повукли у резолуцију римо-католици учитељи, који би желели да се опросте оргуљашке дужности. Па стога и саставише представку на Епархијску Скупштину своје (пакрачке) дијецезе, да се та жеља у колико се тиче Срба учитеља не узакони, — са чистим уверењем, да ће и Срби учитељи у том питању солидарни бити са свештенством.

Ево те представке у целини:

Славна Епархијска Скупштина!

У доба ово, када се код кр. земаљ. Владе у Загребу већ једном озбиљно почело мислити и радити на давно заслуженом побољшању стања елементарног учитељства — опажају се међу учитељством и такви покрети, који нису могли потећи из срца и душе наших српских учитеља, јер иду за потпуном еманципацијом од православне српске цркве наше. — Читамо наиме, у 46. бр. органа Хрват. Педаг. Збора „Napredak“ од о. г. резолуцију и захтјеве овоземаљ. учитељства, међу којима тач. 13. гласи: „Учителји нису дужни обављати оргуљашку и појачку службу“.

Наше је тврдо увјерење, да свјесно и родољубиво учитељство српско не може

бити сасвим сагласно са овим захтјевом. Разумјели бисмо, да је ту речено да није дужно обављати појачку дужност *без примјерене награде*; али неможемо да вјерујемо, да би национална и вјерска свијест српских учитеља могла онако категорички порицати ту тако јасну моралну и националну дужност Срба учитеља у православној српској цркви својој!

Нема сумње, да свјесни Срби учитељи знају, да су вјера и црква наша православна најмоћнији и најважнији фактори у буђењу, развијању и снажењу националних осјећаја у народу нашем; и да је несумњива историјска чињеница огромни значај православне народне цркве наше за све просвјетне и културне установе наше — за све биће народа нашег! Па смо увјерени, да ти родољубиви учитељи наши ни данас не ће отказати своју помоћ тако заслужној цркви својој — према којој они, као чланови српскога народа и просвјетитељи његова подмлатка, морају имати, не само искрену љубав, него и снажан свјестан осјећај нарочите своје дужности. — Та кад би се учитељи наши одрекли те вјековне и свете дужности своје према цркви: како би нам изгледало благољепије богослужења наших; ко би нам учио дјецу пјесмама и напјевима црквеним, — које највише и буде нежне осјећаје према светињи православља; — ко би дједу водио у цркву и тамо над њима дисциплином равнао?! Та појава утјецала би на народ наш врло убитачно; а учитељи би због тога, пред добрим Србима и вјерним синовима православне цркве, изгубили много од угледа свога, који им је тако нужан за успјешан просвјетитељски рад њихов!

Доскора ће кр. зем. Влада расправљати о тим захтјевима овоземаљ. учитељства, и — као што недавно у Хрватском Сабору рече одјел. предстојник за богоштов. и наставу пресвјетли г. Милан Ројц, — школски закон „на модерној подлози реформирати“. Но Висока Влада је хетеродоксна према нама, те сама не може сватити прави значај појачке дужности православних Срба учи-

теља, како за цркву нашу, тако и за народ наш, — а и за сам успјешни рад њихов са повјереном им дјецом православних — српских родитеља. А тиме, што би их евентуално ослободила од те дужности, лако би могла дати повода по некоме учитељу нашем, у кога су слабији национални и вјерски осјећаји, да откаже ту помоћ цркви и народу своје. А до каквих би посљедица то довело, јасно је већ на први поглед!

С тих разлога, поред још многих других, изађосмо ево пред Вас господо, као представнике цјелокупног православног српског народа и цркве, у нашој пакрачкој дијецези, и молимо Вас да закључите:

Умолити Високу Кр. Зем. Владу и Хрв. Сабор у Загребу, да при реформирању „школског закона“, узму у обзир и потребе цркве и народа православно-српског, те оставе и даље законом признаду дужност правосл Срба учитеља, на комуналним школама, да у „цркви својој врше појачку службу — уз примјерену награду за то“.

У Беловару 22. Новембра (5. Децембра) 1906. г.

Сакупљени свештеници протопрезвитерата беловарског и православно Срби учитељи — при избору посланика за срп. народно-црквени Сабор.

Представку ову и потписали су свештеници; а двојица учитеља из најближе околине беловарске, обавештена су о тој представци истога дана и у исто време, али нехтедохе је потписати, шта више не хтедохе јој ни чути садржаја, — у тобожњем уверењу да тиме хоће свештеници да их себи потчине!

После овога представка је отпављена Епархијској Скупштини у Пакрац, али пошто се иста није ни до данас могла састати — нији о тој представи још никаква одлука донесена. Ну недавно су, поводом ове представке, изашла у јавност два учитеља из околине беловарске, задојена западним духом, а огорчена можда — с разлогом или без разлога — на своје свештенике, те катего-

рички поричу, да је појање у цркви за њих религиозно морална и национална дужност. Па кад има и таквих појава у нашем учитељству, онда је наше мишљење, да такове учитеље не само не треба законом обвезивати на појачку дужност, него им треба одузети и обучавање деце у црквеном појању, кад ето јавно изјављују, да им њихова религиозна и национална свест то не налаже. Без помоћи тих и таквих појединаца православље ће и даље вршити своју просветну мисију у српском народу и народ наш испуњавати светле аманете својих прадедова; јер смо уверени, да су поменути случајеви само ретки изузеци, које смо и у представци слутили, а сви остали Срби учитељи уверени смо, да живо осећају ту националну и верску дужност своју, те не би допустили, да се у прадедовској народној цркви њиховој не чују песме из српских грла њихових — чак ни онда, када би им то покушао ко да забрани! Гр.

Свештеничко удружење.

Да ли нам је потребно свештеничко удружење? Као што је слепоме вид, глухоме слух, гладноме и немоћноме потребно добро јело и нега, исто је тако и сзешгенству потребно удружење. Без удружења смо нико и ништа, слабачки, немоћни, не знамо се, не познајемо се; растројени, без икакве организације, радимо а не знамо, шта радимо!

Називамо се „војници Христови“! Може ли војник бити без организације, без дисциплине? Така је војска расута, без икакве вредности, така војска не вреди ништа. Да ли би се са таквом војском смело ударити на непријатеља свога? Да ли би така војска могла и смела помислити на победу? Не, никако. Да ли би таква расејана војска могла што освојити? Не, изгубила би насигурно и оно што имаде. Тако исто и ми, из дана у дан над нама се растреса свако; из дана у дан губимо и оно, што су нам наша стара браћа свештеници у аманет оставили. Гу-

бимо углед, губимо свако поштовање, јер се и сами не поштујемо, не маримо један за другога. Не живимо као свештеници, нама је црква и вера девета брига. Занесени смо са мишљу, да данас живимо у XX. веку, треба да смо модерни, па поред те данашње модерности губимо и презиремо баш оно, што нам је најсветије, а то је и опет вера и црква, презиремо махом оно што нам је предато, да чувамо и очувамо до последњег даха живота нашега. Сећајмо се добро при посвећењу своје, ступајући у св. чин свештенички, оних светих речи, од архипастира свога изговорених у олтару пред часном трапезом, пред Богом и народом: „Прими залог овај и сачувај га до последњег даха живота твога“ — па јесмо ли очували свети залог тај?

Ми се називамо „браћа у Христу“, и треба и ваља да смо то, али смо на жалост то само по имену, а у ствари смо права „небраћа“. Када саборно служимо, ми треба на св. служби божјој после узвика: „Возљубим друг друга“ — да се братски љубимо, поздрављајући један другог са: „Христос је посред нас“ — „и јесте и биће“ — гласи одговор! Дивне, свете, божанствене речи — а у ствари је Христос далеко од нас, јер ми тако хоћемо. Тај би поздрав требао да буде наш свештенички поздрав: „Христос је посред нас“ — „и јесте и биће“ — а то ће моћи створити само удружење.

Не само да смо растројени, већ смо као војници Христови, као браћа у Христу, највећи противници један другоме. Удружење ће нам показати прави пут, којим ваља да пођемо, да гредемо. Удружење ће нас задахнути једном светом мишљу: да будемо добри пастири, искрена браћа у Христу, да бранимо, да чувамо један другог, да будемо прави свештеници. Па ако би који брат случајно био невинно осуђен од своје више власти, удружење ће устати, да избави брата свога од сваке беде и невоље. Међу браћом нашом има вредних, честитих и ваљаних, али су повучени, нису разметљиви, па с тога су данас запостављени — удружење ће умолити своју вишу власт, да га иста одли-

кује, ох, како ће бити сјајна, велика и слатка награда та од браће своје добивена! Како ће се тај брат добро осећати, када види, да има правде, да има љубави и признања, како ће тек онда неуморно радити и очувати свети залог до последњег даха живота његова, јер радити, а не похвалити му рад, губи човек вољу и амбицију, човек пак без амбиције јесте дрво без рода и живота.

Било је покрета у нас свештеника за удружење свештеничко, било је на жалост, али се тај покрет у један мах занемарио, угасио. Било је покрета, али је на мах наступила малаксалост, па и онога маленога одушевљења за удружењем је са свим нестало, као да га и није било. Па можда ће сада наступити боље време и прилике, да се остваре, то само од нас самих зависи. Држим, да је редак брат у Христу, који не би био за удружење, јер ово ће нам створити боље прилике и лепшу будућност. Удружењем ћемо се упознати, ко смо и какви смо! Видићемо, да ли смо зрели људи или деца! Удружењем ћемо сами себи подићи свој углед, који је доста ниско пао, чему смо може бити поред других неприлика и сами криви. Да будемо права браћа, као што ваља и требује, удружење ће учинити. Удружењем ћемо бити јаки, те само удружени ћемо против сваке вајезде и невоље моћи удруженим силама лако одолети. Удружење ће бити сила и моћ, са којом ћемо оборити свакога непријатеља свога.

„Свештенство наше мора стати на своје ноге; својом главом мислити, својим мислима радити. Оно мора повести за собом, а не повађати се! Мора бити слободно и самостално, а не роб и прапорац. То очајно тражи интерес наше цркве, то захтева данашње нам стање“ — ово је био поклич при првоме покрету нашега удружења.

„Љуби ближњег као самог себе“ — ко је свештенику ближи од свештеника, од брата свога? Начело „свој своме“ се данас распростире и форсира — па коме свештеник може боље желети као свој, него своме брату у Христу?

Христос је изабрао себи 12 апостола

— основао је задругу, створио удружење, које је са удруженим силама — *vigibus unitis* — могло много више радити и урадити, него појединац.

Партизанство не би требало да буде препрека удружењу, јер сваки по својме убеђењу нека остане у странци, којој данас припада, али би удружење толико допринело, да би свештеник у странци својој имао више угледа него данас, јер ће и страхка имати на уму, да свештеничко удружење постоји, имаће страхка обзира и пазити, шта ће реч свештенства рећи?

Удружују се данас сви, па зар само ми да се не удружимо? Неудружењем дајемо јасна доказа, да нас може свако презирати, газити, подмећати ногу и не поштовати. Удружењем ћемо бити по св. еванђељу „со земљи“, као што треба да смо. Данас смо доста неслани. Удружењем ћемо се очеличити и показати васколиком свету, да смо прави и родољубиви свештеници, а као такве нас мора свако поштовати и ценити.

Да ли је умесно, што сам се баш ја латио посла овога, не знам, али држим, да неко мора започети, па нека ми не буде замерено, што сам тако слободан био и покренуо ово питање. Знам, признајем и тврдо сам уверен, да од мене има много и много браће у Христу угледније и наметније и спрежније, али када се нешто скањује и нико до сада није хтео, да отпочне, а потреба је, ја сам се усудио, па дај Боже, да испадне за руком, јер су моје намере поштене, несебичне. Охрабрио ме је леви одзив браће при покрету овога свештенства, па мислим, да ће се и у овој прилици радо и весело свако одазвати.

Молим свакога брата, да изволи ово прочитати, озбиљно о свему промислити и јавно одговорити, да ли је за удружење или не. Нека своје мишљење слободно и отворено искаже. Одговори су нужни због тога, да се види где је већина, па онда или почети или не почињати ништа. Сваки у своје листу нека изволи одговорити, потписавши своје потпуно име и презиме, а држим, да ће поштована уредништва

наших јавних гласила дати нам места за сваку дискусију у горњем питању.*

У Чуругу 7. маја 1907.

понизни и искрени брат у Христу

Василије Теофановић

парох чурушки.

* О овоме питању, и ми ћемо радо отворити ступње овога листа.

Уред.

Циркулари митрополита Павла Ненадовића фрушкогорским манастирима.

Приопћио

Тихомир Остојић.

(Свршетак.)

1765.

март 22. Конзисторија позива на Лазареву суботу на тајнство „освященія св. великаго мира“. Нека дође игуман с једним ђаконом и нека понесу најлепше одежде и рипиде У прилогу су означене за сваки манастир које одежде да се понесу. Том приликом нека донесу и репорте.

март 23. (135) Ускршњи поздрав

мај 18. По наредби митрополитовој иште протосинђел Петар Петровић школске новце.

мај 18. (136) По наредби митрополитовој протосинђел Петар јавља да је митрополит сретно стигао у Беч и да је од Њ. цес. краљ. Величанства удостојен „всемилоствивјешег рукоцјелованија“. — У прилогу је копија писма митрополитова из Беча од 6. маја у којем се опширно извештава о аудијенцији.

мај 25. [из Шашатовца] Протосинђел Петар позива да дођу и да узму св. миро и своје одежде.

јун. 14. Протосинђел Петар јавља митрополитову поруку из Беча, да ће царица наредити преко вармеђе конскрипцију манастира. Даје упутство како ће се владати према вармеђским чиновницима.

авг. 5 (137) [Из Беча] Наређује да мање служитеље измене а игумана и намесника нека оставе док он не дође.

септ. 15. Протосинђел Петар шаље

преписе ових наредаба митрополитових из Беча:

авг. 12 (138) [из Беча] Митрополит јавља да је император Франциско I. напрасно умро и наређује како ће му одати последњу почаст манастири.

септ. 6. (139) [Из Беча] Јавља да је био на кондоленцији код Јосифа II. и да му је овај обећао заштиту народних привилегија („занеже его величество Императорское сей народъ требуютъ“, рекао је Јосиф II.).

септ. 13. [из Беча] И ако римокатолици не звоне на мртваца, митрополит, по упутству барона Бартенштајна, председника Илиричке Хофдепутације (који је рекао, „да ми на то не гледамо ни чекамо, но наше благоговјејство покажемо“), наређује да се у свима епархијама три дана саособ звони, по један сат у подне, у сва звона.

септ. 20. Протосинђел Петар наређује, позивљујући се на пређашњу наредбу митрополитову да се три дана звони на покојног императора римског.

септ. 23. (140) [из Беча] Митрополит јавља протосинђелу Петру да је 21. о. м. изразио Марији Терезији у име целог народа и клера саучешће. Она је плачући захвалила и рекла да су клер и народ „великаго отца и ходатаја“ изгубили. Наредила је да се народни послови сврше и експедирају. 22. септ. је био на аудијенцији код Јосифа II. и у име клера и народа поздравио је ступање му на престо. Владар је захвалио и обећао да ће све учинити да их задовољи. Нека протосинђел ово објави.

септ. 23. (141) [из Беча] Митрополит извештава протосинђела Петра да је 26. септ. по новом од царице добио декрет којим се објављује за савладара Јосиф II. По жељи царичиној наређује молепствије „о благополучном царствованию обоихъ Их ц. к. Величеств“. У прилогу шаље и јектеније. Нека протосинђел објави народу поменути декрет и нареди молепствије.

окт. 4. Протосинђел Петар спроводи наредбе митрополитове.

дец. 9. (142) Божићни поздрав.

1766.

јан. 4. Протосивђел Петар јавља, да се 27. децембра митрополит кренуо из Беча и да ће се преко Будима вратити. Нека чине молепствије за сретан пут и нека му дођу у сретање.

фебр. 28 (143) Опширна поука уз пост (богословско-моралне садржине).

апр. 6. (144) [из Гргетегга] Наређује да се напишу калуђери и прњаворци и да му се пошље табеларан исказ.

апр. 16. Конзисторија позива на умовеније ног.

апр. 15. (145) Ускршњи поздрав.

мај 16. (146) Наређује молепствије да стане киша.

јун. 25. [из Шида] Архимандрит Вићентије иште репорте и наређује колико који манастир стара вина да донесе у двор („који аков који два“, и додаје се „онога гога је господин пио“).

јул. 19. [из Даља] Архим. Вићентије иште школске новце. Јавља да ће „по грядущей недѣли“ митрополит поћи на генералну „визиту“. Нека све спреме и уреде.

јул. 21. [из Прибине Главе] Архим. Вићентије јавља да је митрополит овде и да сутра у име Божје почиње „визиту“ прво овде, потом редом по манастири. Нека све спреме што треба.

јул. 23. (147) [из Прибине Главе] Објављује генералну визитацију.

авг. 17. [из Крушедола] Архим. Вићентије јавља да је обрстер градишке регименте Јован Миљевић оставио по сарандар свима манастирима.

авг. 25. Архим. Вићентије шаље „јурament“: „да имате сваки преписат у саборном протоколу на реду, како би често прочитавали и памјатствовали што сте пред Богом објешчаније дали“.

септ. 11. (148) Како ће доћи граф Мерси и барон Пек и „остали генерали“ и „високе персоне“ у госте, иште лова.

септ. 17. Конзисторија иште вина и то доста и доброга, јер треба и за дикшеције. У приложеној „шпедификацији“ се иште од 11 манастира свега 104 акова вина, 46 шиљера, 26 бермета, 30 ракије.

нов. 2. Архим. Вићентије подсећа да су дужни „горѣ“ 200 фор. те нека се пожуре да скупе, јер је рок већ прошао. Иште „милостињу“ за двор који нису послали и „вење“ и купуса.

нов. 20. (149) Јавља да му је мати Стана Ненадовица „по многоврѣмной болѣзни“ умрла 14. нов. у поноћ. Наређује парастос и даје сарандар.

нов. 26. (150) Поуке свештеницима и калуђерима после каноничне визитације.

дец. 12. (151) Божићни поздрав.

дец. 21. [из Раковца] Архимандрит раковачки Никанор Јоановић јавља да је „уѣздовѣ футопкихѣ земледержац и декретиртѣ капитанѣ“ Арсениј Чернојевић от Маче умро 16. о. м. у 10 сати пре подне. Удовица му Марија оставља свима фрушкогорским манастирима по сарандар. Кад га одслужи, нека му пошљу квиту, а он ће њима по 12 фор.

дец. 22. Архим. Вићентије иште лова за нову годину и опомиње да пошљу ракију и све друго, који нису послали. Иште годишње репорте.

1767.

јан. 2. (152)* Кори манастирске путнике што један део сабране милостиње затаје и себи присвоје. Да би што више сачувао манастиру, наређује да се путницима уступа $\frac{1}{10}$ од скупљене милостиње, али се на то морају заклети.

фебр. 8. (153) Поука уз пост.

фебр. 11. Конзисторија наређује да духовници дођу на сиропусну среду у Карловце, да приме „настављеније“.

март 4. Протосивђел Петар позива настојатеље у Карловце да служе на имен дан Њ. ц. кр. Величанства.

март 13. (154) Поводом тим, што су два манастирска путника, купећи милостињу, правили скандале и саблазнили народ (један је јавно јео месо и правдао се пред народом, да и митрополит и владике једу месо; други је скинуо мантије

* Одавде почиње II. књига Циркуларног Протокола. У II. књ. нису означени текућим бројевима циркулари које је издао сам митрополит, али ја сам наставио у таким циркуларима текуће бројеве на бројеве циркулара из I. књ.

И у простом шеширу и гаћама играо на свадби и подвикивао безобразне подскочице), наређује да се сви путници врате у манастир и за три године да не смеју слати путнике.

март 31. (155) Ускршњи поздрав.

мај 15. (156) Спроводи наредбу о пограничном контумацу према Турској и наређује да је се строго држе У прилогу опширна наредба у десет тачака коју је издала Марија Терезија у Бечу 25. авг. 1766.

мај 29. (157) наређује молепствије „о бољацихъ“ јер се царица Марија Терезија разболела.

мај 31. (158) Наређује жалост за „младом императрицом“ Јозефом.

јун. 4. (159) Наређује благодареније за оздрављење царице Марије Терезије.

јун. 8. [из Шишатовца] Архим. Вићентије иште школске новце.

јун. 11. (160) [из Гргетегга] Наређује да прекину молепствије за оздрављење фенриха петроварадинске регименте Арона Јоановића, јер је умро.

јун. 14. (161) [Из Гргетегга] Понавља наредбу да се чувају непознатих људи и војничких бегунаца. У манастирским бирцаузима не смеју држати жене или људе са женом.

јул. 17. (162) [из Гргетегга] Распитује потанко (у 13 тачака) за некога „московског лајтнанта“ Јездимировића.

јул. 31. (163) Наређује да не мењају служитеље док не дођу његови изасланици архимандрит Вићентије и прото-синђео Петар.

авг. 30. (164) Позива манастире да му помогну свести сено с Козјака на мајур.

септ. 17. (165) Захваљује што су му потпомогли свести сено и моли да сваки манастир пошље у Гргетег по једна манастирска и једна прњаворска кола да возе циглу за гргетешку цркву.

септ. 17. [У Крушедолу] Архимандрит Вићентије опомиње да, као и досад даду у двор милостињу. Како су ове године слаба вина, боље ће бити „новога вина милостиню старимъ виномъ наградити“, и то онолико колико би новог дали.

Где има, нека донесу и варива и поврћа. У прилогу „шпецификације“ колико се од којег манастира очекује вина, шилера, бермета и ракије.

нов. 17. (166) Наређује молепствије да нас Бог спасе од „видимих и невидимих врагов“. У прилогу јектеније.

нов. 29. (167) Тражи од настојатеља извештај, како се у манастиру извршује исповедање.

дец. 14. (168) Божићни поздрав.

1768.

март 1. Архимандрит Вићентије позива да на царев дан (8. марта) дођу настојатељи у Карловце и том приликом да донесу репорте.

март 23. (169) Позива настојатеља с једним ђаковом на умовеније пог.

март 21. (170) Ускршњи поздрав.

апр. 20. (171) Позива настојатеље на збор у Карловце за 22. апр. „занеже всевысочайша Их ц.-кр. ап. Вел. служба и заповѣдъ взискуеть“.

апр. 22. (172) Извештава да ће, како се чује, Њ. импер. Величанство цесар римски Јосиф II. проћи кроз наше крајеве, па ће походити и наше манастире и цркве. Даје опширно упутство како ће га у манастиру дочекати, како ће се владати и шта ће на питања одговарати.

мај 4. (173) [из Гргетегга] Како ће Њ. Вел. император римски доћи у госте, нека набаве лова (срна, зецова и птица), осим тога из прњавора и оближњих села гушчића, пилића и голубића.

мај 27. (174) Како је настао петровски пост, позива духовнике да иду на своју дужност.

јун. 10 (175) По заповести Њ. Величанства, наређује да се у сваком манастиру тачно попишу калуђери и да се о сваком прибору податци бијографски.

јун. 12. Архимандрит Вићентије позива братства да одслуже по три бденија и да чине молепствија за здравље Њихове Ексцеленције мојего и вашего всемилостивјејшаго отца и архипастира нашегo, који већ ево пети месец болује. У прилогу се потанка казује којим празницима који манастир да чини бденије.

авг. 1. (176) Због болести и немоћи ове године неће моћи походити сам манастире нити послати кога од својих „дворјана“. Стога се препоручује њиховим молитвама и наређује да игуман и за даље остане стари, али с тим, да се може у свако доба сменити, ако буде тужбе на њ. Остале служитеље нека сами поставе.

авг. 15. Мојсеј Путниковић (!) и Викентиј Видаковић (!) извештавају братства да је митрополит ноћас у два сата после поноћи преминуо. Нека учине све што пијетет у такој прилици захтева. Ујектенијама нека помињу Св. Синод. Настојатељ с још једним братом нека одма дође у Карловце.

авг. 25. Иста двојица позивају по 3—4 брата из свакога манастира за 29. август у Карловце. Погреб ће бити 31. августа.

авг. 25. Исти ишту од свакога манастира по 100 великих сомуна хлеба од просејана брашна, јер дворски мешаја не може за потреб сам намесити. Нека сваки измери брашно, да му се после може вратити.

авг. 25. Архимандрит Вићентије препоручује да се тачно изврши што се у последња три циркулара наређује. Нека понесу са собом воћа и лова; нека понесу са собом трошка за се и за коње. Сви нека су чисто обучени „очепљани, и обувени, зашто ће овде бити различних људи“.

ЛИСТАК.

Вести.

Отварање св. Архијерејског Синода. У четвртак 10. о. м. у 10 сахата после одржаног призивања св. Духа у саборној цркви, на ком је началствовао Високопреосвећени Г. Епископ Лукијан, благоизволела је Његова Светост Преузвишени Г. српски Патријарх *Георгије* отворити св. Архијерејски Синод, на који су дошла сва Високопреосвећена Г. Г. Епископи.

Св. је Синод са свим у тишини отворен, и одмах је по својој отварању приступио раду,

У 1 сахат приредила је Његова Светост свечани ручак у свом двору, на ком су сем Високопреосвећене Г. Г. Епископа били: секретар Његове Светости и св. Синода, ректор богословије са два професора, управитељ српске манастирске штампарије, окружни карловачки протопрезвитер и протопрезвитер-парох св. ваведенске цркве, катихета карловачке гимназије, управитељ семеништа манастирских питомцаца, префекти богословског семинара, бележник бачке конзисторије и дворско особље.

Кад је дошло време здравицама, устала је Његова Светост и благоизволела наздравити у здравље Његовог Величанства нашег премилостивог краља *Фрање Јосифа I.*, напоменувши с благодарношћу како је Његово Величанство, које је и до сада своју благонаклоност спрам Св. Архијерејског Синода исказивало, овом приликом благоизволело особиту и ванредну милост спрам њега исказати, оставивши Синоду одрешене руке и слободну вољу, да у својим седницама по својој нахођењу и потреби српске православне цркве доноси решења.

Ова је здравица Његове Светости саслушана и пропраћена с честим узвицима: живело Његово Величанство, и по свршетку с краљевски многаја љета завршена.

Другу је здравицу благоизволела напиати Његова Светост у здравље преузвишене Г. Г. министра председника Александра пл. Векерлеа, Бана троједне краљевина грофа Теодора Пејачевића и министра богочасти и јавне наставе грофа Алберта Апоњија, који су благоизволели предложити Његовом Величанству, да се св. Синоду оставе одрешене руке.

И ова је здравица пропраћена са: живели.

Трећу је здравицу напила Његова Светост у здравље своје сабраће Високопреосвећене Г. Г. Епископа, изјавивши своју наду, да ће они као досада, тако и овом приликом у својим саветовањима показати једнодушност и оправдати високо поверење Његовог Величанства, које је благоизволело св. Синоду оставити одрешене руке.

И ова је здравица пропраћена са: живели.

У име Високопреосвећене Г. Г. Епископа, благоизволео је Епископ пакрачки Мирон захвалити се Његовој Светости, пожеливши јој живота и здравља, и изразивши своје и своје сабраће готовост, да ће и сада као и досада показати своју једнодушност.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

И ова је здравица пропраћена са усклицима: Живела Његова Светост и завршена са отпојаним тон деспот-ом.

Још је благоизволела налити Његова Светост у здравље присутних својих гостију.

За тим се повукло друштво у побочне собе, где је подуже остало у разговору.

Одговор протопрезвитеров. На наш чланчић „*Брзо, кусо*“, у последњем броју, благоизволео је окружни претопрезвитер карловачког протопрезвитерата и администратор митровачког, председник помирителне комисије за несагласно живеће супруге и члан поверенства за полагање свештеничког стечајног испита г. *Јован Јеремић* као приославно у 29. бр. „Српске мисли“, ову изјаву српском свету објавити, коју вечнога ради воспоминанија и у овом листу од речи до речи објављујемо.

Иста гласи:

„Изјава. Уредник „Српског Сиона“, г. Димитрије Руварац, и у најновијем броју повереног му листа изједначио је његов незваничан део са карловачким пиљарицама, а себе са — Тилдиком. — Подједно је доказао, да је почео задиркивати већ и мушку децу, и да је веома интиман са карловачким праљама и њиховим другарицама, дотичним љубопитљивим госпојама. — То и јесте друштво за — њега и зато ја не могу у друштво с — њим. А и не завидим никоме, коме год његово друштво — прија. — У Карловцима 7. (20.) маја 1907. — Јован Јеремић.“

Држимо испод свог достојанства, да и на оваку изјаву ништа одговарамо.

Остављамо штованим читаоцима да на њу изрекну свој суд.

Уредник: Димитрије Руварац, протојереј.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad K. 607./през. ex 1907.

1—3 23

С Т Е Ч А Ј.

На упражњено место пароха у српско-православној црквеној опћини у Гргуревцима Ш. плаћеног разреда овим се стечај расписује.

Исправан: На стр. 267. у 6. р. од горе у место *pergere*, треба да стоји *vergere*.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеви плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не прикају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно опћински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 252. 1907.

Компетенти имају своје ваљано инструксане молбе овој конзисторији до 31. маја о. г. п. ст. поднети.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 5. (18.) маја 1907.

Председништво.

К. 597. през. ex 1907.

2—3 31.

Е Д И К Т.

У брачној парници Бањеглава Петра из Нових Карловаца, против супруге му Живане, сада непознатог боравишта, овим се за несталом супругом Живаном едикт у року од 90 дана расписује, рачунајући време од првог уврштења едикта овог, те се овим речена супруга позива, да овој Конзисторији или лично претстане, или место садашњег свог пребивања означи, пошто ће се иначе у противном случају ова парница и без ње продужити и довршити.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 4. (17.) маја 1907. године.

Председништво.

Број 391. К. в. 280. ex 1907.

2—3, 30.

Е Д И К Т.

На бракоразводну тужбу Драгиње Лалић из Ступоваче, котара гарешничког против супруга свога Стевана Лалића из Ступоваче, сада непозната боравишта у Америци, овим се Стеван Лалић позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог уврштења овог едикта, овој конзисторији мјесто пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају без његова судјеловања бракоразводна парница са именованим заступником водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 12. (25) априла 1907. држане.

Председништво.